

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра педагогіки та менеджменту освіти

**Завідувач кафедри педагогіки
та менеджменту освіти**

д.п.н., професор

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Радул В.В.

“ 27 ” **серпня**

2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

з курсу «ПЕДАГОГІКА» (Історія педагогіки)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка; 01 Освіта.

Напрямок підготовки (спеціальність): 015 Професійна освіта Предметна спеціалізація: 015.17 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості); 014 Середня освіта Предметна спеціалізація: 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології); 014 Середня освіта Предметна спеціалізація: 014.08 Середня освіта (Фізика) Поєднана предметна спеціалізація: 014.02 Середня освіта (Мова і література(англійська)); 014 Середня освіта (Фізика); 014 Середня освіта (Математика); 014.01 Середня освіта (Українська мова і література та Мова і література (англійська)).

Освітня програма: Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості); Середня освіта (Трудове навчання та технології); Середня освіта (Фізика та Мова і література(англійська); Середня освіта (Фізика та Математика); Середня освіта (Математика, Інформатика та Економіка); Середня освіта (Українська мова і література та Мова і література (англійська)).

**Фізико-математичний факультет,
факультет філології та журналістики.**

денна форма навчання

2019 – 2020 рік

Робоча програма з курсу «Педагогіка» для студентів

Робоча програма з курсу «Педагогіка» для студентів

галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка; 01 Освіта;

напряму підготовки (спеціальності): 015 Професійна освіта Предметна спеціалізація: 015.17 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості); 014 Середня освіта Предметна спеціалізація: 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології); 014 Середня освіта Предметна спеціалізація: 014.08 Середня освіта (Фізика) Поєднана предметна спеціалізація: 014.02 Середня освіта (Мова і література(англійська)); 014 Середня освіта (Фізика); 014 Середня освіта (Математика); 014.01 Середня освіта (Українська мова і література та Мова і література (англійська));

освітньої програми: Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості); Середня освіта (Трудове навчання та технології); Середня освіта (Фізика та Мова і література(англійська)); Середня освіта (Фізика та Математика); Середня освіта (Математика, Інформатика та Економіка); Середня освіта (Українська мова і література та Мова і література (англійська)).

“27” серпня 2019 року.

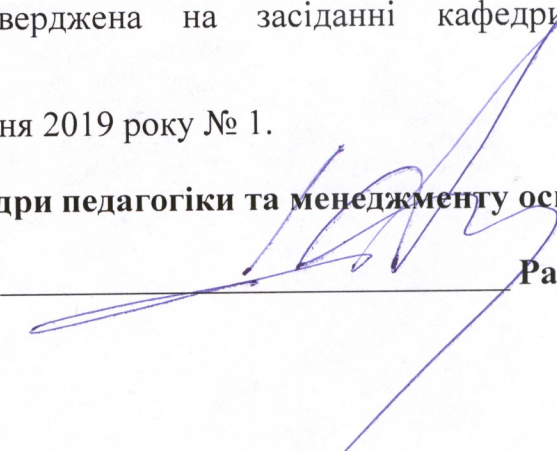
Робочу програму розробив

**Дубінка Микола Михайлович – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та менеджменту освіти**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Протокол від “27” серпня 2019 року № 1.

Завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Радул В.В.

“27” серпня 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Освітньої програми: Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості); Середня освіта (Трудове навчання та технології); Середня освіта (Фізика та Мова і література (англійська); Середня освіта (Фізика та Математика); Середня освіта (Математика, Інформатика та Економіка); Середня освіта (Українська мова і література та Мова і література (англійська)). Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка; 01 Освіта. Напрямок підготовки (спец-ть): 015 Професійна освіта Предметна спеціалізація: 015.17 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості); 014 Середня освіта Предметна спеціалізація: 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології); 014 Середня освіта Предметна спеціалізація: 014.08 Середня освіта (Фізика) Посєднана предметна спеціалізація: 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)); 014 Середня освіта (Фізика); 014 Середня освіта (Математика); 014.01 Середня освіта (Українська мова і література та Мова і література (англійська)).	Нормативна
Блоків – 3		Рік підготовки: 2-й
Розділів – 2		Семестр 4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>індивідуальне науково-дослідне завдання</i>		Лекції 18 год.
Загальна кількість годин – 90		Семінарські 16 год.
		Лабораторні – год.
		Самостійна робота 56 год.
		Консультації 4 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Освіта в Україні, як зазначено у Законі “Про освіту”, має забезпечити всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити побудову системи неперервної педагогічної освіти, поліпшити якість навчання і виховання учнівської молоді.

Увесь курс педагогіки повинен будуватися на принципах гуманізму й демократизму, що є відбиттям суті найгуманнішої діяльності людини. Курс “Історія педагогіки”, як складова навчального курсу “Педагогіка” зорієнтований на уточнення місця педагогіки в системі людинознавства в процесі її інтеграції з іншими науками про людину, розкриває діалектика історичного розвитку педагогіки та її полісистемний характер. Головним змістом курсу є проблеми виховання людини в широкому культурно-історичному контексті, формування пріоритетних ціннісних орієнтацій у вихованні і самовихованні людини, засоби виховного впливу на людину, стилі і види навчання і виховання у світовій та вітчизняній практиці. При вивченні усіх розділів і тем студенти переконуються, що творча особистість формується виключно в умовах гуманістичної педагогіки. Звідси **метою курсу** – висвітлити теорію і практику єдиного всесвітньо-історичного педагогічного процесу, розкрити закономірності становлення школи, народної освіти, суспільно-історичну значущість професії педагога; та спрямована на опанування майбутніми вчителями досягнень світової цивілізації в галузі педагогічної науки з урахуванням надбань української педагогічної думки та народної педагогіки, шкільної практики, багатовікових педагогічних традицій українського народу.

Курс “Історія педагогіки” зорієнтований на розвиток здатності зберігати та примножувати цінні надбання у галузі наукових знань, культурні й моральні цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку педагогічної науки, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, як важливого рушія суспільних змін, розвитку техніки та технологій.

Головним завданням є розвиток у майбутніх учителів педагогічного мислення, здатності до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, навчання їх творчих підходів до визначення педагогічних дій у нестандартних педагогічних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення відповідно до педагогічних закономірностей, принципів виховання і навчання.

Інші завдання курсу:

- **методологічні:** формування умінь і навичок аналізу педагогічних теорій, використовуючи класичну спадщину як джерело мудрості та основу освіти і виховання прийдешніх поколінь;
- **методичні:** розвиток педагогічного мислення, здатності до аналізу педагогічних явищ і процесів;
- **пізнавальні:** цілісний аналіз теорії і практики виховання у історичному розвитку, вивчення історико-педагогічного процесу у його єдності і різноманітності;
- **практичні:** здатність до критичного аналізу та формування готовності до використання педагогічних умінь та навичок, педагогічного досвіду в практичній

діяльності вчителя основної школи.

Навчальна програма підготовлена згідно з державним стандартом базової педагогічної освіти для студентів, а зміст кожного розділу є органічною складовою цілісного інтегративного курсу, виконує конкретні функції.

Програма зорієнтована на забезпечення ефективної методологічної, науково-педагогічної й практичної підготовки студентів до творчої професійної діяльності в закладах освіти.

Вивчення курсу „Історія педагогіки” передбачає як засвоєння теоретичного матеріалу, так і виконання практичних завдань різного рівня. Структурно він поділений на два розділи:

I – Історія школи і педагогіки за кордоном.

II – Історія педагогічної думки й освіти України.

Перший розділ показує, що процес зародження і розвитку національної школи, системи виховання, педагогіки притаманне усім народам світу. Це процес має спільні закони, закономірності, реалізація яких найповнішою мірою відповідає утвердженню високих загальнолюдських цінностей у кожній людині – представника тієї чи іншої національності. Вивчення історії зарубіжної школи і педагогіки як важливої складової загальної і педагогічної культури дає уявлення про головні напрямки розвитку педагогічної думки. Це дозволяє зрозуміти характер взаємовідносин суспільства і школи на різних ступенях історичного розвитку, а також роль освіти у накопиченні і збереженні соціальних і культурних цінностей людства.

Теми другого розділу висвітлюють історико-педагогічні проблеми, починаючи з часів трипільської культури і закінчуючи сучасним станом розвитку школи та педагогіки на Україні.

Головна мета семінарських занять – вивчення основних положень прогресивної педагогіки минулого для творчого їх використання в умовах сучасної школи. Основою підготовки до семінарських занять є свідома самостійна робота студентів з першоджерелами з історії педагогіки, історичними документами та іншими джерелами. Серед видів навчальної роботи: письмові роботи, тестові завдання, дискусії за змістом опрацьованих джерел, аналіз ситуацій, розв’язання педагогічних ситуацій, евристичні бесіди тощо.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані/закріплені такі компетентності:

загальні:

- здатність застосовувати знання про основні історичні етапи розвитку педагогіки, освіти та виховання у практичних ситуаціях та визначати тенденції їх подальшого формування;
- здатність використовувати досвід видатних теоретиків вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки при вирішенні освітньо-виховних проблемних ситуацій;
- здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, на основі аналізу історико-педагогічної спадщини, домагатися морального і фізичного вдосконалення своєї особистості;

- здатність діяти соціально відповідально та свідомо в рамках професійної компетенції.

спеціальні:

- цілісне уявлення про педагогічний процес та аспект професійної підготовки та діяльності вчителя з позицій історико-педагогічного аналізу;

- здатність виокремлювати різні форми, методи та прийоми навчання, виховання та соціалізації особистості, що представлені в різні історичні етапи розвитку освіти;

- здатність аналізувати, здійснюючи характеристику різних педагогічних теорій, світоглядних позицій їх творців, розуміючи взаємообумовленість розвитку педагогіки та школи щодо суспільного прогресу;

- здатність прогнозувати та передбачати основні шляхи подальшого розвитку системи освіти;

- спроможність до вдосконалення власного рівня професіоналізму через організацію процесу самопідготовки.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Історія школи і педагогіки за кордоном.

Тема 1. Історія освіти і педагогічної думки як галузь наукового знання.

Предмет, об'єкт, завдання курсу « історія педагогіки». Методологічна основа курсу «Історія педагогіки. Джерельна основа курсу «Історія педагогіки».

Тема 2. Зародження педагогічної думки на ранніх етапах розвитку людства.

Виховання у первіснообщинному суспільстві.

Зародження виховання як особливого виду діяльності. Виникнення сім'ї. Виховання дітей у сім'ї. Поява організованих форм виховання. Методи виховання.

Виховання за часів матріархату. Ініціації. Громадський характер виховання у первісному суспільстві.

Тема 3. Виховання, школа та зародження педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві.

Тема 3.1 Виникнення, становлення, розвиток виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу.

Виникнення, становлення і розвиток шкіл у країнах Стародавнього Сходу (Єгипет, Індія, Китай, країни Міжріччя).

Класичні книги китайської освіченості. Вплив Конфуція і його послідовників на розвиток педагогічної думки.

Тема 3.2 Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі.

Теорія і практика античного виховання: Спартанська та Афінська системи виховання. Зародження педагогічних термінів, понять.

Педагогічні ідеї Сократа, Платона, Арістотеля, Демокріта.

Становлення Римської системи виховання в VI - I ст. до н.е. Типи шкіл.

Педагогічні погляди М.Квінтіліана. Ідеї Сенеки про мораль.

Тема 4. Виховання, школа та педагогічна думка феодального суспільства.

Становий характер виховання.

Типи шкіл Західної Європи. Церковні школи (монастирські, соборні, парафіяльні). Схоластичне навчання. Цехові та гільдійські школи.

Виховання рицарів. Поява та розвиток університетів.

Тема 5. Виховання, школа й педагогічна думка в середньовічній Європі, в епоху Відродження і Реформації.

Соціально-економічні, політичні та ідеологічні умови розвитку педагогіки в пізньому Середньовіччі. Загальна характеристика педагогічної думки епохи Відродження. Система виховання та освіти в країнах Європи. Типи шкіл.

Система рицарського виховання. Середньовічні університети. Зародження гуманістичної педагогіки. Модель ідеологічної освіти у творчості Т.Мора, Т.Кампалелли, Ф.Рабле. Педагогічні погляди діячів Реформації.

Розвиток виховання, національного шкільництва в епоху Реформації. Єзуїтське виховання, його особливості.

Тема 6. Освітня діяльність та педагогічні погляди представників західноєвропейської педагогічної науки XVII – XIX ст.

Тема 6.1 Педагогічна система Я.А. Коменського.

Педагогічна концепція Я.А.Коменського. Мета виховання. Принцип природовідповідності виховання. Дидактичні погляди («Велика дидактика»): цілі й зміст навчання за системою шкіл; система принципів та методи навчання; організація процесу навчання (поняття навчального року, класно-урочна система). Моральне виховання. Навчальні книги Я.А. Коменського.

Місце вчителя у суспільстві, вимоги до нього. Значення педагогічної спадщини Я.А.Коменського для наступного розвитку педагогіки й школи.

Тема 6.2 Педагогічна думка і школа в Англії у XVII-XVIII ст. Педагогічні погляди Джона Локка.

Характеристика шкільної справи в Англії у XVII ст. Життя і філософсько-педагогічні погляди Джона Локка. Теорія «виховання джентльмена» Джона Локка. Дж. Локк про фактори розвитку особистості, роль виховання. Система фізичного виховання. Зміст морального, розумового виховання.

Дж. Локк про значення дитячої праці. Педагогічні погляди діячів англійського Просвітництва та просвітників у Німеччині.

Тема 7. Педагогічна думка епохи Просвітництва.

Тема 7.1 Педагогічні ідеї К.А.Гельвеція та Д.Дідро.

Педагогічні ідеї французьких просвітителів К.А.Гельвеція та Д.Дідро. Фактори виховання. Громадський характер освіти. Поняття світської школи. «План університету для Росії» Дідро.

Тема 7.2 Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо.

Основні тенденції розвитку філософсько-педагогічної думки французького Просвітництва. Педагогічна концепція Ж.-Ж. Руссо: філософське підґрунтя педагогічних поглядів Ж.-Ж. Руссо; теорія вільного виховання; природовідповідне виховання; вікова періодизація і зміст виховання. Суперечності в педагогічних поглядах Ж.-Ж.Руссо.

Тема 7.3 Педагогічні ідеї та освітня діяльність німецьких педагогів-філантропістів (к. XVIII ст.)

Педагогічні погляди Й.Г.Базедова, Х.Зальцмана. Організація філантропів. Неогуманізм в Німеччині (В. Гумбольдт).

Тема 7.4 Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці.

Педагогічна думка і школа в період Французької буржуазної революції поч. XVIII ст. Життя та педагогічна діяльність Й.Г. Песталоцці. Ідея поєднання навчання з продуктивною працею. Теорія елементарної освіти.

Характеристика розумової, моральної, фізичної, трудової освіти. Принцип природовідповідності. Методика початкового навчання дітей. Значення літературно-педагогічної спадщини Й.Г.Песталоцці для розвитку світової педагогічної думки.

Тема 7.5 Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у XIX ст.

Соціально-економічні та ідеологічні умови розвитку освіти у XIX ст. Педагогічні ідеї у філософії. Педагогічна теорія Й.Ф.Гербарта.

Життя та педагогічна діяльність А. Дістервега. Ідея виховального та розвивального навчання. Обґрунтування принципу природовідповідності, культуровідповідності, самодіяльності. Питання дидактики. Вимоги до вчителя.

Загальні тенденції розвитку шкільної справи у XIX ст.

Тема 8. Поява масової школи у XIX ст.

Становлення державних систем освіти, поява державних навчальних планів і програм, бальної системи оцінок. Фронтальний метод навчання. Класно-урочна система. Поява учительства як масової професії.

Тема 9. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн наприкінці XIX-XX ст.

Теорія соціального (громадського) виховання (П.Наторп).

Теорія трудової школи (Г.Кершенштейнер).

Вільне виховання (М.Монтессорі). Нові школи.

Експериментальна педагогіка (В.Лай, Е.Мейман).

Прагматична педагогіка (Д.Дьюї). Ідея педоцентризму, соціального виховання.

Пошук нових методів навчання.

Тема 10. Сучасні тенденції розвитку освіти у світі.

Загальні тенденції та умови розвитку сучасної педагогіки. Основні напрями розвитку педагогічної думки. Практика шкільного навчання і виховання на сучасному етапі. Загальні тенденції реформування навчання та виховання. Вища освіта та Болонський процес.

Розділ 2. Історія педагогічної думки й освіти України.

Тема 11. Народньо-педагогічні уявлення східних слов'ян (VI – XIII ст.).

Роль сім'ї у вихованні дитини. Вікові періоди та зміст виховання дітей. Зв'язок виховання з природним середовищем, трудовою діяльністю дітей, особливостями світосприймання східних слов'ян.

Роль усної народної творчості, обрядовості у вихованні. Ігри та іграшки дітей давніх слов'ян.

Тема 12. Освіта та педагогічна думка Давньої Русі (X-XIII ст.).

Школи «книжного вчення». Монастирські школи. Школи грамоти. Зміст та методи навчання. Вчитель в давній Русі. Навчальні книги.

Пам'ятки педагогічного змісту («Ізборники» Святослава 1073 р. та «Бджола»). «Повчання...» Володимира Мономаха.

Тема 13. Освіта та педагогічна думка України XIV – першої половини XVII ст.

Становище освіти. Вплив Литви і Польщі на стан освіти. Київський гурток вчених. Перші українські гуманісти Ю.Котерман (Дрогобич) та Павло Русин.

Тема 13.1 Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні.

Впровадження елементів класно-урочної системи. Вимоги до вчителя. Єзуїтські школи в Україні, особливості навчання і виховання. Значення братських шкіл для розвитку освіти й культури в Україні.

Статути братських шкіл. Перші друковані навчальні посібники.

Тема 13.2 Перші українські академії.

Острозька слов'яно-греко-латинська академія. Поява Києво-Могилянської колегії. Зміст навчання в школах вищого рівня.

Освітня діяльність та педагогічні ідеї К.Ставровецького, Л.Зизанія, І.Борецького, З.Копистенського, І.Вишенського.

Пам'ятки педагогічної думки: «Про виховання чад...» (1609 р.), «Громадянство звичаїв дитячих» Є.Славинецького, «Обід душевний» і «Вечеря душевна» С.Полоцького.

Тема 14. Освіта та педагогічна думка України II половини XVII – у XVIII ст.

Освіта на Лівобережжі і Слобожанщині. Типи шкіл та зміст навчання. Переяславський, Чернігівський, Харківський колегіуми.

Києво-Могилянська академія як освітній, науковий, культурний центр східнослов'янського православного світу. Зміст і методи навчання. Склад студентів і професорів.

Становище освіти в Правобережній Україні.

Тема 14.1 Просвітницька діяльність і педагогічні погляди Г.С.Сковороди та Ф.Прокоповича.

Вчення Г.Сковороди про самопізнання людини та перетворення її серця, принцип природовідповідності, ідея «спорідненої» праці. Моральне, розумове виховання. Вимоги до вчителя. Роль Г.Сковороди в розвитку української національної культури .

Просвітницька діяльність Ф.Прокоповича.

Тема 14.2 Українська козацька педагогіка.

Система козацького виховання молоді (XVI – XVIII ст.) Типи козацьких шкіл. Зміст і шляхи фізичного, розумового, морального виховання молоді на Січі.

Тема 15. Освіта, виховання та педагогічна думка України XIX ст.

Освітні реформи царизму (1804, 1828). Створення державної системи освіти. Парафіяльні, повітові училища, гімназії.

Харківський (1804), Київський (1834) університети. Зміст та методи навчання.

Перші просвітницькі організації в Україні («Вільне товариство заснування училищ взаємного навчання», «Кирило-Мефодіївське товариство», «Руська трійця»).

Тема 15.1 Просвітницька діяльність і педагогічні погляди О.Духновича.

Ідеї народності в спадщині О.Духновича. Родинне виховання, роль батьків. Принцип природовідповідності. Організація навчального процесу.

Перший в Україні підручник з педагогіки. «Народна педагогія на користь училищ та учителів сільських» – перший підручник з педагогіки українського автора.

Тема 15.2 Педагогічні погляди М.І.Пирогова.

Науково-педагогічна діяльність М.І.Пирогова в Одеському та Київському навчальних округах. Ідея загальнолюдського виховання («Питання життя»). Зв'язок школи з життям. Зміст і методи навчання. Кодекс правил про вчинки та покарання. Організація недільних шкіл. Проблеми вищої школи.

Тема 15.3 Педагогічна теорія К.Д. Ушинського.

Педагогіка як наука і мистецтво виховання. «Людина як предмет виховання». Дидактичні погляди К.Д.Ушинського. Навчальні книги для дітей початкової школи. Ідея народності виховання. Проблеми підготовки вчителя.

Тема 15.4 Освітня діяльність та педагогічні погляди Б.Грінченка, Т.Лубенця, І.Франка, Лесі Українки, С.Русової.

Просвітницька та педагогічна діяльність С.Русової. Організація першого українського дитсадку, принципи його побудови. Мета й завдання виховання. Особливості формування дитячого «Я», індивідуальної самосвідомості та ціннісних орієнтацій. Виховання творчої особистості. С.Русова про систему М.Монтесорі, діяльність П.Лесгафта. Особа педагога, вимоги до вчителя.

Педагогічні погляди Б.Грінченка, Т.Лубенця, І.Франка, Лесі Українки

Тема 15.5 Освітня діяльність та педагогічні погляди М.О.Корфа, Х.Д.Алчевської.

Діяльність М.О.Корфа в галузі земської освіти. Внесок Корфа в розвиток методики початкового навчання. Навчальні посібники Корфа для вчителів та учнів початкової школи.

Внесок Х.Д.Алчевської в розвиток жіночої освіти в Україні. Діяльність Харківської жіночої недільної школи.

Тема 16. Освіта та педагогічна думка в Україні в XX ст.

Стан освіти на початку XX століття. Боротьба за демократизацію освіти. Педагогічні з'їзди. Освіта в Україні в 1917 – 1920 рр. Освітня політика уряду УНР, Гетьманату, Директорії, більшовицького уряду. Принципи освіти. Реформування освіти. Перетворення в освітній галузі в 20-і рр.

Система освіти в Україні. «Декларація про соціальне виховання». Навчальні програми. Комплексні програми. Методи навчання. Педологія. Пошуки нових методів навчання і виховання. Освіта в Україні в 30-і роки. Перехід до класно-урочної системи, предметного планування. Обов'язковість початкового навчання.

Тема 16.1 Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами. Педагогічна система А.С.Макаренка.

Українське шкільництво й педагогіка (1918-1939рр.) Реформування змісту шкільної освіти. Педагогічна діяльність А.С.Макаренка. Теорія дитячого колективу в працях А.С.Макаренка. Методологічні проблеми теорії та методики виховання. Зміст трудового виховання і зв'язок його з продуктивною працею. Інтеграція педагогічних вимог і розвиток особистості. А.С.Макаренко про проблеми сімейного виховання. А.С.Макаренко про педагогічну майстерність. Сучасні наукові погляди на спадщину А.С.Макаренка.

Тема 17. Освіта і педагогічна думка в Україні після другої світової війни.

Стан розвитку школи, освіти й педагогіки України в 50-90 роки.

Особливості шкільного життя в післявоєнний період. Уведення загального семирічного навчання (1949 р.). Закон про школу (1958 р.) Обов'язкова загальна освіта. Реформа школи 1984 року Труднощі в розвитку школи, педагогічної науки. Роль педагогів-новаторів, педагогіки співробітництва в демократизації і гуманізації шкільного життя.

Тема 17.1. Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського.

Життя і науково-педагогічна діяльність В.О. Сухомлинського. Філософсько-педагогічна доктрина В.О. Сухомлинського. Принцип природо відповідності у теорії В.О. Сухомлинського. Шляхи формування всебічно розвиненої особистості у творчій спадщині В.О. Сухомлинського. Вимоги до школи і вчителя у творчості В.О. Сухомлинського.

Павлівська школа: організаційне становлення навчально-виховного процесу. Народна педагогіка В.О.Сухомлинського. Виховання громадянина. Розумовий та моральний розвиток. Система трудового виховання. Дидактика В.О.Сухомлинського. Значення педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського для сучасної школи.

Тема 18. Сучасні тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні.

Розвиток освіти та педагогічної думки в незалежній Україні. Перспективи розвитку української освіти та педагогіки у XX ст.

4. Структура навчальної дисципліни

Розділи курсу, теми і плани занять	Кількість годин				
	усього	лекції	семінари	сам. роб.	кон-сул.
Розділ 1. Історія школи і педагогіки за кордоном					
Тема 1. Історія освіти і педагогічної думки як галузь наукового знання.	1,5	–	–	1,5	–
Тема 2. Зародження педагогічної думки на ранніх етапах розвитку людства. Виховання у первіснообщинному суспільстві.	1,5	–	–	1,5	–
Тема 3. Виховання, школа та зародження педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві.	5	–	2	3	–
Тема 3.1 Виникнення, становлення і розвиток виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу.	2	–	–	2	–
Тема 3.2 Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі.	3	–	2	1	–
Тема 4. Виховання, школа та педагогічна думка феодального суспільства. Становий характер виховання.	3	1	1	1	–
Тема 5. Виховання, школа й педагогічна думка в середньовічній Європі, в епоху Відродження і Реформації.	3	1	1	1	–
Тема 6. Освітня діяльність та педагогічні погляди представників західноєвропейської педнауки XVII-XIX ст.	8	2	2	4	–
Тема 6.1 Педагогічна система Я.А.Коменського.	5	2	1	2	–
Тема 6.2 Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ-ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка.	3	–	1	2	–
Тема 7. Педагогічна думка епохи Просвітництва.	13,5	2	1,5	10	–
Тема 7.1 Педагогічні ідеї К.А.Гельвеція та Д.Дідро.	2	–	–	2	–
Тема 7.2 Педагогічні ідеї та освітня діяльність німецьких педагогів-філантропістів (к. ХVІІІ ст.)	2	–		2	–
Тема 7.3 Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо.	3,5	1	0,5	2	–
Тема 7.4 Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці.	3,5	1	0,5	2	–
Тема 7.5 Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у ХІХ ст.	2,5	–	0,5	2	–
Тема 8. Поява масової школи у ХІХ ст.	1	–	–	1	–
Тема 9. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн наприкінці ХІХ-ХХ ст.	4,5	2	0,5	2	–
Тема 10. Сучасні тенденції розвитку освіти у світі.	3	–	–	3	–
Усього годин	44	8	8	28	2
Тема 11. Народньо-педагогічні уявлення східних слов'ян (VІ-VІІІ ст.).	2	–	–	2	–
Тема 12. Освіта та педагогічна думка Давньої Русі (Х-VІІІ ст.).	2	–	–	2	–
Тема 13. Освіта та педагогічна думка України ХІV – першої половини ХVІІ ст.	8	2	2	4	–
Тема 13.1 Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні	4	1	1	2	–
Тема 13.2 Перші українські академії	4	1	1	2	–

Тема 14. Освіта та педагогічна думка України II половини XVII – у XVIII ст.	8	2	2	4	–
Тема 14.1 Просвітницька діяльність і педагогічні погляди Г.С.Сковороди та Ф.Прокоповича	4	1	1	2	–
Тема 14.2 Українська козацька педагогіка	4	1	1	2	–
Тема 15. Освіта, виховання та педагогічна думка України XIX ст.	12	2	–	10	–
Тема15.1 Просвітницька діяльність і педагогічні погляди О.В. Духновича	2	–	–	2	–
Тема 15.2 Педагогічні погляди М.І. Пирогова.	1,5	0,5	–	1	–
Тема 15.3 Педагогічна теорія К.Д. Ушинського.	2,5	0,5	–	2	–
Тема 15.4 Освітня діяльність та педагогічні погляди Б. Грінченка, Т. Лубенця, І. Франка, Лесі Українки, С. Русової.	3,5	0,5	–	3	–
Тема 15.5 Освітня діяльність та педагогічні погляди М.О. Корфа, Х.Д. Алчевської	2,5	0,5		2	–
Тема 16. Освіта та педагогічна думка в Україні в XX ст.	6	2	2	2	–
Тема 16.1 Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами. Педагогічна система А.С. Макаренка.	6	2	2	2	–
Тема 17. Освіта і педагогічна думка в Україні після другої світової війни. Стан розвитку школи, освіти й педагогіки України в 50-90 роки.	6	2	2	2	–
Тема 17.1. Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського.	6	2	2	2	–
Тема 18. Сучасні тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні.	2	–	–	2	–
Усього годин	46	10	8	28	2
Усього годин на курс	90	18	16	56	4

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема: Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі.	2
2	Тема: Виховання, школа і педагогічна думка в середньовічній Європі.	1
3	Тема: Виховання, школа і педагогічна думка в епоху Відродження і Реформації.	1
4	Тема: Педагогічна система Я.А. Коменського.	2
5	Тема: Педагогічні погляди Дж. Локка.	1
6	Тема: Педагогічні погляди Ж.Ж. Руссо та Й.Г.Песталоцці.	1
7	Тема: Становлення і розвиток виховання, школи і педагогіки в епоху українського Відродження (XIV-XVI ст.).	1
8	Тема: Зародження вищої освіти в Україні на початку доби Національного Відродження (к. XVI-XVII ст.).	1
9	Тема: Школа і педагогічна думка на Україні у 2-й половині XVII-XVIII ст. Педагогічні погляди Г.С. Сковороди.	1
10	Тема: Педагогічна теорія К.Д. Ушинського та педагогічні погляди М.І. Пирогова.	1

11	Тема: Педагогічна система А.С. Макаренка.	2
12	Тема: Педагогічна система В.О.Сухомлинського.	2

6. Теми практичних занять

Не передбачено навчальною програмою

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальною програмою

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія освіти і педагогічної думки як галузь наукового знання.	2
2	Зародження педагогічної думки на ранніх етапах розвитку людства. Виховання у первіснообщинному суспільстві.	1
3	Виникнення, становлення і розвиток виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу.	2
4	Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	2
5	Виховання, школа та педагогічна думка феодального суспільства. Становий характер виховання.	1
6	Виховання, школа й педагогічна думка в середньовічній Європі, в епоху Відродження і Реформації.	2
7	Педагогічна система Я.А. Коменського.	2
8	Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ-ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка	1
9	Педагогічні ідеї К.А.Гельвеція та Д.Дідро.	1
10	Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо.	2
11	Педагогічні ідеї та освітня діяльність німецьких педагогів-філантропістів (к. ХVІІІ ст.)	1
12	Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці	2
13	Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у ХІХ ст.	1
14	Поява масової школи у ХІХ ст.	1
15	Реформаторська педагогіка зарубіжних країн наприкінці ХІХ-ХХ ст.	2
16	Сучасні тенденції розвитку освіти у світі.	1
17	Народно-педагогічні уявлення східних слов'ян (VІ – ХІІІ ст.).	1
18	Освіта та педагогічна думка Давньої Русі (Х – ХІІІ ст.).	2
19	Освіта та педагогічна думка України ХІV – першої полов. ХVІІ ст.	1
20	Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні.	2
21	Перші українські академії.	2
22	Освіта та педагогічна думка України ІІ половини ХVІІ – у ХVІІІ ст.	1
23	Просвітницька діяльність і педагогічні погляди Г.С. Сковороди та Ф. Прокоповича.	2
24	Українська козацька педагогіка.	2

25	Освіта, виховання та педагогічна думка України ХІХ ст.	1
26	Просвітницька діяльність і педагогічні погляди О.В. Духновича.	1
27	Педагогічні погляди М.І. Пирогова.	1
28	Педагогічна теорія К.Д. Ушинського.	2
29	Освітня діяльність та педагогічні погляди Б.Грінченка, Т.Лубенця, І.Франка, Лесі Українки, С.Русової.	2
30	Освітня діяльність та педагогічні погляди М.О.Корфа, Х.Д.Алчевської.	2
31	Освіта та педагогічна думка в Україні в ХХ ст.	2
32	Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами. Педагогічна система А.С.Макаренка.	2
33	Освіта і педагогічна думка в Україні після другої світової війни. Стан розвитку школи, освіти й педагогіки України в 50-90 роки.	2
34	Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського.	2
35	Сучасні тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні.	2
	Разом	56

9. Індивідуальні творчі завдання

Аналіз педагогічних ідей за текстами першоджерел

Розділ 1.Першоджерела для опрацювання.

1. Арістотель. Політика // Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.
2. Демокріт. Фрагменти про виховання //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981. .
3. Платон. Держава. //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.
4. Квінтіліан М.Ф. Про виховання оратора.//Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.
5. Рабле Ф. Гаргантюа і Пантагрюель //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981..
6. Монтень М. Досліди //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981..
7. Мор Т. Утопія //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.
8. Кампанелла Т. Місто сонця // Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.
9. Коменський Я.А. Велика дидактика//Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.
10. Коменський Я.А. Закони добре організованої школи //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981. .
11. Локк Дж. Думки про виховання // Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.
12. Руссо Ж.-Ж. Еміль, або Про виховання //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.
13. Песталоцці Й.Г. Лінгард і Гертруда//Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.

14. Дістервег Ф.В.А. Керівництво до освіти німецьких вчителів//Хрестоматія по истории зарубежной педагогики. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.
15. Кершенштейнер Г. Школа майбутнього – школа роботи (сітлова адреса кафедри педагогіки).
16. Дьюї Д. Школа і суспільство (сітлова адреса кафедри педагогіки).

Розділ 2. Першоджерела для опрацювання.

1. Повчання дітям Володимира Мономаха // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
2. Статут Луцької братської школи (1624) // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
3. Славинецький Є. Громадянство звичаїв дитячих // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
4. Полоцький С. Обід душевний. Вечеря душевна // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
5. Сковорода Г.С. Вдячний Єродій // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
6. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
7. Ушинський К.Д. Про користь педагогічної літератури // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
8. Ушинський К.Д. Праця в її психічному і виховному значенні // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
9. Ушинський К.Д. Рідне слово // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
10. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання (передмова)// Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
11. Духнович О.В. Народна педагогія // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
12. Макаренко А.С. Виховання в праці // Антология педагогической мысли Украинской ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.
13. Макаренко А.С. Загальні умови сімейного виховання // Антология педагогической мысли Украинской ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.
14. Макаренко А.С. Про батьківський авторитет// Антология педагогической мысли Украинской ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.

15. Сухомлинський В.О. Народження громадянина// Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.
16. Сухомлинський В.О. Пависька середня школа // Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.
17. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.

10. Методи навчання

1. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності: а) методи передачі і сприйняття навчальної інформації: (словесні, наочні, практичні); б) методи логічної організації і керівної діяльності: (індуктивні, дедуктивні); в) методи забезпечення мисленнєвої діяльності: (репродуктивні і проблемно-пошукові); г) методи керованої і самокерованої навчально-практичної діяльності.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: а) методи, спрямовані на формування інтересу до навчання: (пізнавальні ігри, дискусії та ін.); б) методи, спрямовані на розвиток відповідальності за навчання: (заохоч., осуд та ін.)

11. Методи контролю

1) Метод спостережень викладача за роботою студентів під час аудиторних та позааудиторних занять; 2) Методи усної перевірки та контролю знань; 3) Метод письмових робіт; 4) Метод практичних робіт; 5) Метод програмованого контролю – машинного і безмашинного.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання навчальних досягнень студентів										Підсумк. бал (до екзам)	Екзам. оцінка	Підсумк. семестр. бал
Блок (модуль) 1				Блок (модуль) 2				ІТЗ	К/Р			
C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	2ІТЗ*5=10 (сумма)	2К/ Р*5=10 (сумма)	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5					
5*8сем=40(сумма)*(0,8 коеф)= 32 бали												

C1, C2 ... C8 – семінарські заняття; ІТЗ – індивідуальне творче завдання; К/Р – контрольна робота.

Кількість балів, яку може отримати студент:

Робота на семінарському занятті, згідно окреслених запитань і завдань, що передбачені інформаційним пакетом+виконання завдань самостійної роботи оцінюється на «5», «4», «3», «2». 8 сем.*5 = 40*(0,8 коеф)= 32 бали;

Виконання індивідуальних творчих завдань (ІТЗ): 2(ІТЗ)*5=10*(1,3 коеф)= 13 балів;

Виконання контрольної роботи (К/Р): 2(К/Р)*5=10*(1,5 коеф)= 15 балів.

Максимальна кількість балів: 32 бали (за сем. заняття + самост. роб) + 13 балів (два ІТЗ) + 15 балів (дві К/Р) = 60 балів (підсумковий бал до екзамену)+40 балів (екзамен)= 100 балів (підсумковий семестровий бал).

12.1. Виконання завдань семінарського заняття:

Ураховується:

- ✓ рівень осмислення навчального матеріалу;
- ✓ рівень сформованості аналітичних умінь і концептуальних підходів;
- ✓ повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- ✓ використання додаткової літератури;
- ✓ порівняння, зв'язок із практикою, висновки.

Оцінка	Критерії
5	Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.
4	Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.
3	Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.
2	Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

12.2. Контрольна робота

Контрольна робота проводиться у письмовій формі та оцінюється з кожного розділу: оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

12.3. ІТЗ

За виконання ІТЗ виставляється (перший та другий блок(модуль)) – «5», «4», «3», «2».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Тексти лекцій (електронний варіант).
2. Інформаційні матеріали щодо підготовки до семінарських занять (роздатковий матеріал).
3. Вимоги до написання, оформлення та оцінки індивідуальних творчих завдань – конспектів першоджерел.
4. Перелік тем та питань, що винесені для самостійного опрацювання студентами.
5. Перелік питань, що виносяться на написання контрольної роботи.
6. Перелік питань, що виносяться для складання екзамену з курсу, що вивчається.

14. Рекомендована література

Базова

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: Підручник. – К.: Либідь, 2006. – 424 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні. Історія. Теорія: навч. посібник. – К.: Либідь, 1998.
3. Аристотель. Сочинения: В 4-х т. – М., 1978.
4. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. Вид 2-е, перероб., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
5. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: Навч. Посіб. – К.: Вища шк., 1995. – 237 с.
6. Грушевський М.С. Історія України-Русі. – К.: Наукова думка, 1992. – Т. 1-3.
7. Гусев В.І. Історія західно-європейської філософії XV-XVII ст. Курс лекцій. – К.: Либідь, 1994.
8. Джури́нский А.Н. История педагогики. – М.: Владос, 1999. – 430 с.
9. Дистервег А. Избр. пед. соч. – М., 1956.
10. История педагогики / Под ред. А.И. Пискунова. – М., 1977.
11. История педагогики / Под. Ред. М.Ф.Шабаетовой. – М., 1981.
12. Історія педагогіки / За ред. М.С. Гриценка. – К., 1973.
13. Історія педагогіки. Частина І. Історія зарубіжної педагогіки (навч.-метод, посібник) / Т.С.Гаміна, А.Б.Рацул, А.Л.Турчак / За ред. А.Б.Рацула. – Кіровоград, 2003.
14. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: Учеб.пособ. для педагог, учеб, заведений / Под ред. акад. РАО А.И.Пискунова. – 2-е изд., испр. и доп. – М., 2005. – 512 с.
15. Кампанелла Т. Місто Сонця.: Мор Т. Утопія. – К.: Дніпро, 1988.
16. Кант И. О педагогике // Кант И. Трактаты и письма. – М., 1980.
17. Кирпач А.З. Історія народної освіти Запорозьких козаків. – К., 1993.
18. Коменский Я.А. Избр. пед. соч.: В 2-х т. – М., 1982
19. Константинов К.А., Медынский Е.Н., Шабаетова М.Ф. История педагогики. – М., 1952.
20. Кузь В.Г., Руденко Ю.Д., Губко О.Т. Українська козацька педагогіка і духовність. – Умань, 1995.
21. Левківський М.В. Історія педагогіки: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 360 с.
22. Локк Дж. Сочинения: В 3-х т. – М.: Мысль, 1985.–Т.3.
23. Любар О.О. Хрестоматія з історії Української школи і педагогіки. – К.: Знання, 2003.
24. Лугай В.С. Філософія сучасної освіти: навч. посібник. – К.: Майстр-8, 1996.
25. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки. – К.: Знання, 2003. – 449 с.
26. Макаренко А.С. Пед. соч.: В 8 т. – М., 1983-1986.
27. Медвідь Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: Навч. посіб. – К.: Вікар, 2003. – 335 с.
28. Медяньський Є. Братські школи України і Білорусії в XVI- XVII ст. – К., 1958.
29. Мельничук О.С. Історія педагогіки України: навч. посібник – Кіровоград, 1998. – 169 с.
30. Монтень М. Опыты: Избр. главы. – М.: Правда, 1991.
31. Нариси історії українського шкільництва. Навч. посібник / О.В. Сухомлинська та ін.: За ред. О.В.Сухомлинської. – К.: Заповіт, 1996.
32. Очерки по истории педагогики / Под. Ред. Н.А.Константинова. – М., 1952.
33. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагогів: Підручник / Під заг. ред. А.М.Бойко. – К.: ВД „Професіонал», 2004. – 576 с
34. Пирогов Н.И. Избр. пед. сочинения. – М., 1985.

35. Платон. Государство. Законы. Политики. – М., 1998.
36. Плутарх. Порівняльні життєписи. – К., 1989.
37. Радул О. Історія педагогіки України Х-ХVII століть: Персоналії. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2005. – 238 с
38. Рацул А.Б., Радул О.С., Рацул О.А. Історія зарубіжної педагогіки. Навчальний посібник. – Кіровоград: КДПУ ім. В.Винниченка, 2008. – 352.
39. Розвиток народної освіти і педагог, думки на Україні / Під ред М.Д. Ярмаченка. – К., 1991.
40. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: Навчальний посібник. – К.: Центр навч. літератури, 2003. – 308 с
41. Сковорода Григорій. Твори. – К.: Обереги, 1994.
42. Сухомлинський В.О. Вибр. Тв. у 5-ти томах. – К.: Рад. школа, 1976. –1977.
43. Ушинський К.Д. Пед. соч.: В 6-ти т. – М., 1988.
44. Федоренко Д.Т. Школа і освіта Запорізької Січі. – Кривий Ріг, 1990.
45. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Академія, 2000.

Допоміжна

1. Античная Греция: В 2-х т. – М., 1983.
2. Антология педагогической мысли Украинской ССР / Сост. Н.П. Калиниченко. – М., 1988.
3. Антология педагогической мысли Древней Руси и Московского государства XIV-XV вв./ С.Д.Бабишин, Б.Н.Митюров. – М.,1985.
4. Антология педагогической мысли христианского Средневековья: В 2-х т. – М., 1994.
5. Ахутин А.В. Понятие «природа» в античности и новое время. – М.: Наука, 1988.
6. Богалій Д.І. Український мандрівний філософ Г. Сковорода. – К., 1992.
7. Борисовский А.М. Чистый родник педагогического опыта (идеи В.А. Сухомлинского о нравственном воспитании). – Фрунзе, 1976.
8. Блаватская Т.В. Греческое общество второго тысячелетия до новой эры и его культура. – М., 1976.
9. Верналець М.М. Педагогічні ідеї Б.Д. Грінченка. – К., 1990.
10. Вульфсон Б.Л. Педагогическая мысль в современной Франции. – М., 1983.
11. Винничук Л. Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима. – М., 1988.
12. Гегель Г.В.Ф. Работы разных лет: В 2 Т. – М.: Мысль, 1970.
13. Гельвеций К.А. О человеке // Соч. в 2-х т. – М., 1974. – Т.2.
14. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
15. Гончаров Л.Н. Школа и педагогика США до второй мировой войны. – М., 1972.
16. Гончаров Н.К. Очерки по истории советской педагогики. – К., 1970.
17. Дяченко Т.В. Народно-педагогічні уявлення східних слов'ян у галузі екологічного виховання6 Навчальний посібник. – Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс ЛТД», 2002. – 114 с.
18. Європейська педагогіка і Василь Сухомлинський як сучасний педагог-гуманіст. – К., 1993.
19. Зайченко Г.А. Локк. – М., 1988.
20. Козлов Н.Ф. Педагогический опыт А.С.Макаренка. – М. 1987.
21. Коменский Я.А., Локк Дж., Руссо Ж-Ж. Педагогическое наследие. – М., 1987
22. Костомаров М.Л. Слов'янська міфологія. – К.: Либідь, 1994.
23. Красновский А.А. Ян Амос Коменский. – М., 1953.
24. Культура Византии. Вторая половина VII-XI вв. – М., 1989.
25. Лордкипаридзе Д.О. Ян Амос Коменский. – М., 1970.
26. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. – М., 1978.

27. Ликов В.Н. Розвиток народної педагогіки в Україні. – Кіровоград., 2000. – 18с.
28. Мельничук О.С. Козацьке виховання (XVI- XVIII ст.). – Кіровоград, 1999.
29. Мир философии: книга для чтения в 2 т. – М.: Политиздат, 1991.
30. Митюрлов Б.Н. Развитие педагогической мысли на Украине в XVI-XVII вв. – К., 1968.
31. Мицько Ф. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. – К., 1990.
32. Народное образование и культура в СССР. – М., 1989.
33. Наумець О.М. Педагогіка сучасної зарубіжної школи: навчальний посібник для студентів педагогічних вузів. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім.В.Винниченка, 2004. – 184с.
34. Огієнко І. Українська культура. – К., 1990.
35. Очерк истории школы и педагогики за рубежом / Салимова К. и др. – М., 1988.
36. Поклад П., Кононенко М. Знайдемо своє місце у світі? Типи шкіл: Монтессорі, Вальдорфська, українська школа – родина // Освіта. – 1994. – 25 травня.
37. Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. – К., 1994.
38. Педагогічні ідеї Г.С.Сковороди. – К., 1992.
39. Пуха В. Про школи запорізьких козаків // Педагогіка: збірник. – К., 1970. – Вип.9.
40. Рабле Ф. Гаргантюа и Пантагрюель. – М.: Правда, 1991.
41. Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. – М.: Республика, 1995.
42. Родчанин Е.Г., Зязюн И.А. Гуманист. Мыслитель. Педагог: Об идеалах В.О. Сухомлинского. – М.: Педагогика, 1991.
43. Святовець В.Ф. Психологічні семінари в Павлівській школі // Радянська школа. – 1983. – № 10.
44. Тартаковський Б.С. Повесть об учителе Сухомлинском: Смерть и жизнь рядом. – К.: Дніпро, 1983.
45. Френе С. Избранные педагогические сочинения. – М.: Прогресс, 1990.
46. Фрумов С.А. Французская школа и борьба за её демократизацию. – 1850-1870. – М., 1960.
47. Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. Суспільно-політичні й ідеологічні передумови виникнення вищої освіти на Україні. – К., 1991.
48. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / Сост. А.И. Пискунов. – М., 1981.
49. Хрестоматія з історії Вітчизняної педагогіки / За ред. С.Д.Литвинова. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси. – К., 1961.
50. Человек: мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии: Древний мир – Эпоха Просвещения. – М.: Политиздат, 1991.
51. Чорний В.П. Науково-педагогічна діяльність М.І.Пирогова. – К., 1990.
52. Школа и педагогическая мысль Средних веков, Возрождения и Нового времени. – М., 1981.
53. Ярмаченко М.Д. Педагогическая деятельность и творческое наследие А.С.Макаренко. Книга для учителя. – К., 1989.

15. Інформаційні ресурси

<http://www.info-library.com.ua/books-book-69.html>
http://pidruchniki.ws/17530607/pedagogika/ponyattya_istoriyi_pedagogiki
http://ebooktime.net/book_346.html
http://eduknigi.com/ped_view.php?id=25
<http://www.info-library.com.ua/books-text-466.html>
http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/Djurin/index.php
http://jorigami.narod.ru/PPcorner/Classics/Komensky/Komensky_Yan_Amos_Velikaya_didakt_izbr.htm
http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu/ZNtNDR/2008_28/9.html

**ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ В РОБОЧІЙ ПРОГРАМІ
НА 2019/2020 н.р.**

Внесено зміни і доповнення, робоча програма удосконалена та була схвалена на засіданні кафедри педагогіки та менеджменту освіти (протокол № 1 від «27» серпня 2019 року).

Завідувач кафедри

проф. Радул В.В.